

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium subnotationis annuae, *praesolvendum*, in Italia est Libel. 10;
ubique extra Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis

Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, VOCIS URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA	IN ANGLIA	IN STATIBUS FOEDERATIS AMERICA SEPTENT.	IN BELGICA	IN CANADA ET NEWFOUNDLAND
Apud DESCLÈS, LEFÈVRE ET SOC.	Apud BURNS AND OATES	Apud COMMISSARIAT OF THE HOLY LAND.	Apud DESCLÈS, LEFÈVRE ET SOC.	NEW YORK (U. S. Americ.), 148 w 95th St
ROMA, Via Santa Chiara, 30-31.	LONDON W. - 28, Orchard Street.	NEW YORK, 110 w 95th St.	BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.	
IN GALLIA	IN LUGDUNI	IN LUTETIAE PARISIORUM	IN INSULIS (LILLE)	
Apud DESCLÈS, LEFÈVRE ET SOC.	Apud DESCLÈS, LEFÈVRE ET SOC.	LIBRAIRIE VIC ET AMAT CHARLES AMAT SUCC.	Apud DESCLÈS, LEFÈVRE ET SOC.	
Rue Victor Hugo, 15		Rue Cassette, 11.	Rue de Metz, 41.	

RERUM INDEX

DE COLONIIS DEQUE EARUM UTILITATE	Eucalyptus.
DE MUSICA GRAECA	F. Ramorino.
DE MONUMENTO CARDINALI LAVIGERIE ERECTO	Laelius.
LEOPARDIANA	Ioseph.
ASCENSUS IN ALPES	Franc. X. Reuss.
DE LYRICIS HORATII CARMINIBUS	I. Lemette.
GLADIATOR MORTI PROXIMUS	Calus.
NITITUR IN CAELUM VIRTUS	T. C.
EX BATAVIA	M. L. Microvir.
DE SANCTI IOACHIMI TEMPO	A. P.
DE VENETI DUCIS PALATIO	H. D. V. Pleralice.
IN ALEXANDRI VOLTA HONOREM	Alpha.
« TREMULUS DAEMONIS SONITUS », vulgo <i>Il trillo del diavolo</i>	Hersillus.
ANTHEA (<i>Eamus ad Ipsum</i>)	P. Angelini.
IN MEMORIAM	C.
FRUSTULA	Forfex.
ANNALES	Egnatius.
AENIGMATA	X.

In secunda operculi pagina.

VARIA: Nuptiae tristes - Regna profunda - Ciclopibus digna - Numerorum arcana -
Veneranda Buddhae - Horologium praestantissimum - loci.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCIJ

M DCCC XCIX

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO

Veneunt apud VOCIS URBIS Administrationem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(m. 1.10 × 0.24)

qui ad socios VOCIS URBIS dono datur,

venit singillatim L. 2.50

apud VOCIS URBIS Administrationem.

SI QUIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA

EA MINORI ACCIPIET PRETIO.

LE LAUDI LATINE

E

IL CANTICO DEL SOLE

DI

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefatiunculam a Paulo Sabatier viro rei longe peritissimo conscriptam, continentur laudes latinae cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necnon illa *Speculi perfectionis* capita, quae *Cantici* originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, ad quem proxime alii subsequuntur ad parvam *Bibliothecam Franciscanam* comparandam, *Iulius Salvadori*, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud *Vocis Urbis* Administrationem venit L. 0.50, in pauperum levamen.

DESCLÉE, LEFEBVRE & S.

SANCTAE SEDIS APOSTOLICAE ET S. RITUUM CONGREGATIONIS TYPOGRAPHI

PARIGI - LIONE - LILLA - TOURNAI - BRUSSELLE - BRUGES - GAND - MALINES - ANVERSA - TOLOSA

LIBRERIA CATTOLICA INTERNAZIONALE

ROMAE — Via Santa Chiara, 20-21 — ROMAE

SUMMULA ex Formulario legali-practico fori ecclesiastici FRANCISCI MONACELLI deprompta iuxta tertiam editionem Romanam, anni 1844, per SAC. IACOBUM BIELLA. Index secundum ordinem materiarum et Index universalis rerum et verborum alphabetico ordine digestus. — Vol. unicum, in-4: Lib. 8.

IN CONSTITUTIONEM APOSTOLICAE SEDIS, qua censurae latae sententiae limitantur, commentarii, auctore JOSEPHO CARD. D'ANNIBALE. Editio quarta, curante FEDERICO CAN. POLIDORI, ab ipso sacre ultimas studiis notabiliter emendata et aucta. — Vol. unicum, in-8: Lib. 2.50.

INSTITUTIONES LITURGICAE in Seminariorum usum, quas FRANCISCUS STELLA P. C. M. Liturgicae Academiae Florentinae moderator conscripsit. Editio altera. Ex ephemeridibus liturgicis excerpta. — Vol. unicum, in-8, pag. xvi-424: Lib. 2.

ACTA SANCTAE SEDIS in compendium opportune redacta, illustrata studio et cura VICTORII PIAZZESI, iuris utriusque doctoris. Singulis fere mensibus prodit fasciculus constans paginis 64. Duodecim fasciculi volumen constituent. Associationes renovantur singulis annis, post duodecimum fasciculum, quo volumen completur. Impensae pro mittendis sive fasciculis, sive voluminibus, iam continentur in pretio infra taxato. — Annuum associationum pretium: pro Italia, Lib. 12; extra Italiam, Lib. 13.50. — Index primae decadis, Lib. 4; Index secundae decadis, Lib. 2.50; utraque simul, Lib. 5.

PENNACCHI. **Commentarium in Constitutionem « Apostolicae Sedis »**. — Vol. I, Lib. 11; vol. II, per quod explicat commentarium praedictum, Lib. 8.

AVANZINI. **Commentaria in Constitutionem « Apostolicae Sedis »**. — Editio sexta manualis: Lib. 1.50.

ENCHIRIDION ORDINANDORUM, in-18 (16 × 9 1/2), seu liber in quo continentur: I. Ritus integer Pontificalis Romani de confirmandis, de consecratione electi in Episcopum; II. Missa integra a neo-sacerdotibus celebranda; III. Diversae preces clericis et sacerdotibus valde utiles. — Vol. unicum, constans 170 pag. Editio altera. Religatum charta, Lib. 1.25; tela, fronte rubra, Lib. 1.75.

EPHEMERIDES LITURGICAE. Annus XII. Publicatio mensilis. Quaestiones liturgicae, sive quod theoriae sive quod praxim spectat, pertractat; Decreta S. Rituum Congregationis, opportunis commentariis additis, evulgat; cui accedit Appendix continens quaestiones cum Liturgia relationem habentes, et Decreta aliarum Congregationum. SS. D. N. Leo Pp. XIII eas pluries benedixit ac peculiari honorificoque Brevi donavit. — Pretium consociationis: pro Italia, Lib. 10; pro Regionibus in Unione postali comprehensis, Lib. 11; pro ceteris regionibus, Lib. 12; pro unoquoque numero, Lib. 1.

Sanctissimi Domini Nostri LEONIS PAPAE XIII Allocutiones, Epistolae, Constitutiones aliaque acta praecipua (1878-1894). — 5 volumina, in-8. Veneunt Lib. 2.50 singula volumina. Sextum volumen sub prelo est.

BREVIARIUM EUCHARISTICUM, in-18 (15 1/2 × 8 1/2), sive Officium de SS. Eucharistiae Sacramento per octavam Corporis Christi necnon per annum, secundum Breviarium Romanum Leonis XIII Pontificis Maximi auctoritate recognitum, additis commemorationibus Sanctorum et lectionibus de Scriptura quae occurrere possunt. — Volumen unicum, ducentas paginas complectens, rubro colore ornatum. Solutum, Lib. 1.50; religatum tela, fronte rubra, Lib. 2.25; *bazzana*, id., Lib. 3.25; *zigrino*, fronte aurea, Lib. 4.25.

OFFICIA HEBDOMADAE SANCTAE et Octavae Paschae, in-12 (17 1/2 × 10 1/2), secundum Missale et Breviarium Romanum. Editio completa cum cantu emendato, in qua, a matutino Dominicae Palmarum usque ad vespas Sabbati in Albis, Officium et Missa pro maiori recitantium vel adstantium commoditate sunt disposita. — Volumen unicum, paginas xi-16*-750 complectens, litteris rubris et nigris, pluribus figuris ornatum. Solutum, Lib. 3.50; religatum, tela, fronte rubra, Lib. 4.75; *bazzana*, fronte rubra, Lib. 6; *zigrino*, fronte aurea, Lib. 6.75; *zigrino perlucido*, monogrammatibus auratis, Lib. 11.25.

OFFICIA PROPRIA PASSIONIS D. N. I. C. iuxta Breviarium Romanum, in-18 (14 1/2 × 8 1/2). — Vol. unicum, pag. 125, rubris et nigris litteris. Solutum, Lib. 1.50; tela, fronte rubra, Lib. 2.25; *bazzana*, fronte rubra Lib. 3.25; *zigrino* nigro, fronte aurea, Lib. 4.25.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:

In Italia Lib. 10
Ubique extra . Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE COLONIIS

DEQUE EARUM UTILITATE

MEMORATU dignum mihi videtur quod nostris temporibus Europae nationes in deducendas colonias cupidissime intendunt. Itaque Oceaniam, Asiam, Africam pervadunt, novas terras ad excolendum inquirentes, quo suos quaeque immittat cives novasque adiungat possessiones.

Haud nostrum est disputare, utrum ad haec eas impellat nimis aucta hominum multitudo, an illa Dei providentia qua mundus administratur, ut Iaphet filios suos dilatet, qui Christi fidem ceteris populis communicent.

Quidquid sit de causis, unam nobis proponimus quaestionem, an nationibus, a quibus deductae, afferant utilitatem coloniae.

Si historiam consulamus vitae magistrum et temporum testem, haec habemus: Phoenices, Graecos, Romanos, Italos, Lusitanos, Hispanos, Batavos, Anglos, Gallos et alios populos in complures easque dissitas regiones misisse quidem colonias, sed alios alia ratione dissimilique fortuna. Phoenicibus, Graecis atque Italis aetatis, quae dicitur media, commercii potior, quam possessionis cupiditas. Sectabantur enim idonea loca, quo industriarum inventa artesque suas transferrent, commutandisque mercibus ingenia sua exercentes, optime non minus humanitati quam lucro consuluerunt.

Nam id genus coloniae civitatibus, unde provenerant, egregium nomen peperere, et dum mercaturis mercibusque, quas exportaverant, locupletem patriam fecerunt, artes suas, mores, studia propagando, cultum humaniorem agrestes gentes docuerunt.

Itaque Carthago floruit et Massilia, quarum altera tum occidit, quum contra institutum colonias per arma et possessiones concupivit, altera diu florentissima perstitit, atque ipsi Romanae reipublicae non semel armis et pecunia sua opitulata est. Quid de Graecis? Quot in Asia urbes celeberrimae, quot monumenta, quot in Sicilia et in ipsa Italia civitates illustres gloriam huius populi testantur? Qui proletarios omni militiae onere solutos voluit, ut in quasque terras libere migrare possent. Atqui quanta praesidia retulit ex huiusmodi coloniis Graecia belli domique? Ipsa omnium artium et doctrinarum inventrix Romanis rerum dominis humanitatis studia intulit, ab hisque capta ferum victorem cepit.

Itali autem barbarorum timore atque tyrannorum dominatu excusso in liberas se constituere civitates, quae maxime rebus maritimis excelluerunt.

His non deductae coloniae, sed vasta constituta cum Orientis populis commercia ingentes divitias fecerunt. Tum Italiae nomen adeo per illas regiones evulgatum, ut etiam nunc veterem auctoritatem in Africa atque in Asia italica lingua diffusa testetur. Ceteris excelluit Venetiarum respublica, quae non semel oblatam possidendi occasionem respuit, et tamen negotia cum exteris nationibus exercendo ad summum potentiae pervenit. Utinam haec praeclara civitas in instituto suo manere voluisset! Sed a virtute descitum ad vitia transcursum; vetus disciplina deserta, nova inducta servitutem pati coegit.

Romanae coloniae alium finem sibi proponebant. Civiles hae et militares, utraque tamen regiones bello vastatas occupabant; alterae ut agros excolerent, alterae ut contra hostium incursionem essent praesidio. Patriis legibus utentes romanum nomen et linguam propagarunt. De militaribus oppida, de civilibus nationes latinae supersunt. Sed hae coloniae sub potestate reipublicae fuerunt qua fines imperii Romani attingebant, nec videntur cum aliis comparandae.

Hispani vero, Batavi, Angli et Galli, postquam territoria occupaverunt, colonias condidere in quas dominationem exercerent. Id genus coloniarum quantum Hispaniae obfuerit testis historia; imminuta enim hominum frequentia, propter in Americam migrationes, infirmiore in Europa fecit. Bella ingentia ad eas sub sua potestate retinendas gessit, quorum postremum nostris temporibus fere omnibus coloniis Hispaniam gravissimo damno orbavit.

Nec Anglis profuit dominari in colonias suas; ab eorum enim imperio sub finem transacti saeculi desciverunt quas in America septentrionali condiderant; monitum ne nimis Indiarum vastissimo imperio confidant; quod simili elabi potest ratione, si ducem aptum invenerit; odit enim quivis populus alienam dominationem, nec facile bellum tam dissitis regionibus.

Nec obiciatur huiusmodi colonias magnis patriam suam augere divitiis. Plane enim contra evenit. Ex editis in Gallia documentis constat anno MDCCCXX expensum duodecies centena millia gallicorum argenteorum pro coloniis, vixque ab his pro tanta pecunia dimidium per-

ceptum. Nec leges prosunt ad tutandum commercium, quod monet experientia. Probatum est enim inter Angliam et septentrionalem Americam florere nunc commercium multo magis quam antea, quum Anglia in America dominabatur.

Definiendum igitur, colonias cum dominatione citius aut serius fore damno nationibus, quae eas retinent; utiles vero esse, quae commercii causa sine ullo ditionis cum patria vinculo immittuntur. Utinam sentiret hoc Italia nostra, foveret atque instrueret qui ex suo populo in America meridionali aut sunt aut eo commigrant! Quanta sine ulla civilium potestatum suspicione commoda inde deduceret ipsa, cui africanae possessiones magnae fuerunt calamitati!

EUCALYPTUS.

DE MUSICA GRAECA

AURES nostrae ita, natura praeunte, percipiunt sonos ut non modo de his iudicium feramus differentiasque cognoscamus, verum etiam delectemur maxime si congruentes coaptatique sint modi, angamur vero si dissipati atque incohaerentes sensum feriant. Musici autem modi arcto vinculo cum moribus nostris coniunguntur, nihilque tam proprium est humanitatis quam remitti dulcibus modis, adstringi contrariis, levibus et concitate strepitibus ad hilaritatem et alacritatem perducere, gravibus et tranquille incedentibus ad severitatem et moestitiam.

Veteres Graeci cum primi quanta vis esset musices experti sunt, et ut nemo apud eos vir clarus exstitit sapientiae nomine quin eius studiosus esset, ita unaquaeque gens suos habebat modos quibus prae ceteris delectabatur; unde sermo esse solet de modo *lydio*, *phrygio*, *dorio* et ceteris. Illud tamen animadvertendum est, huiusmodi appellationes, si a variis Graeciae stirpibus originem duxerunt et initio nil aliud significarunt nisi modorum genus cuique genti in deliciis habitum, at procedente tempore iuris communis factas esse ut quaedam consonantiarum genera designarent quarum distinctio artem tradituris necessaria videbatur.

Hinc fit ut cum legimus in graecis scriptoribus locutiones *λυδιστί*, *φρυγιστί*, *δοριστί* et similia, saepe quo sensu accipiendae sint haereamus.

Celeber est inter ceteros locus ille in tertio Platonis *De republica* libro, ubi inter Glauconem et Socratem disputatio instituitur quae harmonia futuros civitatis custodes deceat. Cum enim *μῦθος* ex tribus constet, verbis et vocibus et rhythmo, cumque qualia verba esse debeant iam ante dictum esset, pergit Socrates de harmonia loqui: «Diximus, ait, in sermonibus haud convenire planctus questusque; quoniam igitur harmoniae sint flebiles dic mihi.

* VARIA *

Nuptiae tristes.

(*Supra extrema genitricis luctus occupat.*)

Nonis februariis, Sappari in Sardinia, cum nuptiae celebrarentur inter quendam Salvatorem De Martis et Remediam Canu, apud eos multi aderant invitati. Dum autem omnes laetitia perfringerentur, hinc inde omnia emitebantur et vota, aulae pavimentum repente procubuit, et precipites in subiectum horreum fere omnes iverunt. Sponsus et sponsa et alii viginti misere perierunt.

Regna profunda.

His, quibus ab ascentu et perscrutatione montium altissimorum nomen factum, quique ab Alpibus *alpinistas* vocantur, nova succedit scrutantium acies, immo haec ultima cum primis vivere diu et feliciter optat, sed oppositum tenens; illi enim aetheria, hi inferna. Ne paveas, o lector. A *spelaeis* perlustranda, haec turba sibi nomen posuit, *spelaeologia* studium, in quod incumbit, vocavit.

Siqua rursus emineat, magnam a *spelaeologia* fructum speramus tum scientiae, tum utilitati populorum.

*Dilectis etiam prudens obdedit oculo
Terra sinu.*

Geologicus digna.

Vulcano totis oculis aspiciente, in Lactiana Pariterum Expositione opus conficitur manibus dignum et constu et ausu giganteo. Quum enim virium dependium ingens necessarium sit ad commovendas cuiusvis generis machinas illic exponendas, necessariae pariter essent fornaces innumerae, quibus, calefactis aquis, dexter ad multiplices motus vapor emergeret. At nubibus fumi crassior aer dici claritati officeret, et ipsi tenebrentarent soles. Hinc duas ad fornaces tantum reducta res est, illaeque duabus duae pariter superimponentur turres (Aetnaei camini!), quarum altitudo ad octoginta metra pertineat, et supremus hiatus inter quatuor metra et dimidium contineatur. In ventosas regiones aetheris migrans dissipabitur facile fumus.

*At quas fundamina molenda! Qui ad moles tantas muri!
Cleopatra opus!*

Numerorum arcana.

Par numerus quoties iteretur, et quoties paribus multiplicetur, semper paribus desinit; sic 2, 4, 6, 8 etc. Impar numerus quoties additur sibi, toties dat modo parem, modo imparem; sic 3, 6, 9, 12, 15, et sic de ceteris. Novem autem hoc sibi vindicat proprium ut quoties sibi addatur, seu multiplicetur, semper novem progignat; sic 18 = 9, 27 = 9, 36 = 9, 45 = 9.

Si seriem unitatum, 8^a nota tantum excepta, assumas, eamque per numerum 9, 18, 27, 36 etc. multiplices, habebis hoc singulare: 12345679 × 9 = 111 111 111; insuper 12345679 × 18 = 222 222 222; insuper 12345679 × 27 = 333 333 333, et ita pro reliquis crescente iuxta seriem nota, et constante modo novem 4, modo novem 5, prout nota multiplicaveris.

Si seriem hanc numerorum acceperis: 142 8; 7 et illam multiplicando deduxeris per 3, 2, 6, 4, 5,

obtinebis quadratum perfectum numeris perpendicularibus et horizontalibus, in quibus notae perbelle de loco in locum demigrant. Do exemplum:

$$\begin{aligned} 142\ 857 \times 3 &= 428\ 571 \\ \times 2 &= 285\ 714 \\ \times 6 &= 857\ 142 \\ \times 4 &= 571\ 428 \\ \times 5 &= 714\ 285 \end{aligned}$$

Additio pariter, quae et summa dicitur, eadem praebere potest.

$$\begin{aligned} \text{Exemplum offero } 5882352941176470 + \\ 2941176470588235 \\ \hline 8823529411764705 \end{aligned}$$

Secundus additionis terminus hic identicus ac primus gaudet constataque notis, ex apto tantum quod primae sex notae termini primi in fine habeantur, et non in capite. Totum autem quod ex ambobus terminis exiit, pariter identicum primo termino est, hoc tantum praeter, quippe nota 5 primo in termino princeps, hic novissima ordine habetur, ceteris uti in primo gradientibus.

Si digna scitu, ac vestigatione lectorum haec futura videntur, interdu alia eiusdem generis subiiciemus.

Veneranda Buddhae.

Regi Siam, qui ante tantum e regibus Buddhae religionem colit, a potestate anglica in India oblatae sunt Buddhae Cakiamunni reliquiae in arce Nepaul olim certissime repertae.

Bonus rex, misso legato in Anglicas Indias ad hoc, eas accipiet, ac inter Buddhae sacerdotes, qui in Birmania et Ceylan, partem earum distribuet.

Numquid regali adoratori suo Buddha deest? Minime gentium! Sapiens, si algebis, tremes!

Horologium praestantissimum.

Horologii artificium omnino mirabile et mole ipsa spectandum nuper condidit quidam Noll Bruxellis in Belgio. Nihil in cudendis, nihil in feriendis metallis, quibus constat pondo quatuor millium chilogrammatum, machinae commendatum, sed singulae partes, manu quinquennio assidua, fabrefactae sunt opificis dextera. Iam quale sit lubet indicare.

Templi imaginem praesefert, in quo circiter quadraginta simulacra diversis intenta et addicta gerendis, viventium more ad propria singulis incumbunt.

Apostoli duodecim singulis horis a porta procedentes ante benedicientem Iesum pertranseunt, et in sua se recipiunt.

Cetera vero inter simulacra, quae opportuno proprioque sibi tempore commoveantur, sunt quatuor anni tempestates, districta falce mors, aedituus qui campana turris aera, ad vespertas ciens populum, pulsat, sex Minoritae Barbati, quibus a longo *caputio* nomen; hic praeterea quatuor humanae vitae aetates abeunt, et cuculus cuculat, et gallus cucurrit. Est vigil nocturnus, qui tum oricalcho signum canit, tum tympana coriaria percutit; sunt denique christifideles, qui adsunt sacrificio solemnibus cantionibus celebrato. Singulis motus, modus, et vox.

Haec autem omnia rite accommodata et

aptata sunt ad horas cuique proprias, et iuxta peragendas tempore actiones, atque ita disposita, ut horis integris, dimidiatis, quadrantibus horae, insuper mensibus, annis, diebus, momentis, ut aiunt, *primis* et *secundis*, festis mobilibus, certis non modo sufficiant anno assignatis, sed in futurum per annos centum et quatuor protrahantur.

Mirabile profecto opus, at ex hoc mirabilius, quia et omnia et singula excitari ad motum possunt, quin horologii motus quomodocumque turbetur.

Ioci.

Visum belluas carcere inclusas Curcumio filium Lucilium adduxerat. « Pater mi », Lucilium petit, « leone hic vel leaena? » Tum pater: « Duo hic sunt; de quo interrogas? » Et filius: « De illo, pater, qui turbatus villis, et sulcatus unguibus frontem, nasum et genas gerit ». « Ah! » suspirans et domesticarum cum uxore rixarum Curcumio memor respondit. « Ille, Lucili mi, ille laceratus ore, profecto ille coniux leaenae est! »

Magistro pueros docenti olim fuisse mare, vel quid simile, ubi Saharae solitudo nunc est et interroganti quibus ex loci notis, quibusque signis adhuc reliquis istud probetur, reddidit ultro puer: « Quippe adhuc Mauri (Nigri) albis illic femoribus, quibus balinearii et natantes utuntur ».

Quum puellula Aloysia audiret dicentem statutam esse hominibus singulis mortem, « O mater », compellat, « et quisnam hominem novissimo morientem capsula includet? »

Diuque moerens illius novissimi hominis calamitate fuit.

Patricia in domo quum agerentur choreae, Rabulanus et Lucilia, duo mordacissimi hominum, casu quodam simul saltationem ducebant. Sociam ille ad sedem reducens, quasi felinae linguae oblitus, — Vita — inquit — te comite, nunc primum non est mihi visa desertum.

— Minime — Lucilia respondit — desertum immo Libycum videbatur.

— Undenam ista tibi de me? — petit Rabulanus.

— Atqui — Lucilia addidit — inde cognovi, quia tu dromadis more saltabas.

Tum Rabulanus: — Necesse hoc mihi fuit, ne socia canis praeverteret.

Canis Impoliti, doctoris adepturus lauream, coram concilio magistrorum pro thesi data sermonem faciebat. Non semel nec bis unus e concilio, *Ursus Rustici*, modo capitis motu, modo verbum interserens haud amicum, tentabat vel perorantem terrere, vel in errorem inducere. Perthesus Impoliti Canius ait: « Ubi tacuero, tu dices; nunc interruptio saltem inurbana est ». Excanduit Rustici Ursus, et: « Non miror », dixit, « haec te impolite ferentem, nam

Respondent rebus nomina saepe suis.

Amaram in agnomen suum allusionem non tulit Canius, et illico:

Scimus, et hanc veniam petimusque, damusque vicissim!

Ad haec praeses, miratus adolescentis alacritatem, tamen, mordens utriusque nomen: « O dignum », inquit, « utroque nomine duellum! »

Proh! et dignus utrisque praeses!

tissime angebatur, adversae valetudinis non paucae profectae sunt causae; quo factum est ut prohiberetur quominus tota animi contentione, totisque corporis viribus permagnum susciperet opus, quod plene perfecteque lectoribus exhiberet et acre eius ingenium, et magnam vim fingendi res animo, atque eas exquisitissimum in modum sentiendi, totum denique hominem mirificis praeditum facultatibus, quae severis disciplinis firmatae sint atque expolita.

Deinde quaerit orator, quid futurus fuisset insignis poeta, si divinae lucis radii dubitationis tenebras ex eius mente dispulissent. Leopardiana enim musa procerissimorum montium ardua cacumina, interminati aequoris, immensae caeli amplitudinem plane praetergreditur, atque altiora appetere videtur, ut ex carmine, quod *Infinitem* inscribitur, cerni licet. Praeterea Iacobum Leopardium suapte natura natum esse ad sublimia inspicienda, quae Christi fides ostendit,

Lucretii Virgilique afflatum redolet, atque ab Aligherio, Petrarca, Parini, Foscolo, ceterisque, quotquot in Italia floruerunt, insignibus poetis exquisitissimam hausit artem. Ea igitur musa, divinae fidei alis innixa, ad altissima ceterisque italicis poetis impervia felici ausu provolutura fuisse videtur. Quin etiam de patria, de humano genere bene optimeque meritis esset praeclarissimus vates, si eius carmina, remoto exitialis dubii veneno, in adolescentium animos potuissent nobilissimos excitare motus, eosque ad optima ducere.

Recinetensem vatem igitur animi aerumnis exagitatum ac dolore confectum venia dignum existimat purpuratus orator, atque auditores hortatur ut nunquam a christiana fide recedant: nam qui a Christo abhorret, a vera sapientia abhorret, etiamsi Aristotelis ingenio sit praeditus, vehementique odio homines prosequitur, etsi mitissimum Titi animum gerat.

IOSEPH.

ASCENSUS IN ALPES

*Longa, praevallida fultus arundine,
Cui ferrata subest cuspis, in arduum
Vir fortis, pede certus,
Montem nititur Alpium.*

*Illum, dum propebat, sol ferit igneus;
Lassat longa dies; nec lamen otia
Carpit; vix aliquando
Stans, desilvia respicit.*

*Huc quo prograditur longius, altior
Montis surgit apex, qui, nive candidus,
Nubes indit, et astra
Certat lucida tangere.*

*At tandem, vatori neclara percipit,
Supremam glaciem tentat, et (ungula
Quod vel rupicaprarum
Formidat) petit ultimum*

*Expugnatque ingum: cui neque lubrica
Immensi scopuli frons, neque profuit
Quae, sub fronte, vorago
Lapsuris biat borrida.*

*O iam praeteritis digna laboribus
Merces! quanta nitet (quae fugit incolam
Imae vallis inertem)
Hoc de culmine gloria!*

*Caeli quam prope sunt! quam procul urbium
Hic regnant strepitu grata silentia!
Hic quam pura renidet
Nix, impervia gressibus!
Quae florens regio panditur undique,
Rivis et lacubus dives, et oppidis
Montanisque decora
Pagis atque mapalibus!*

*Ut sol turriter ludit in urbibus!
Ut flavae segetes, prata virentia,
Et nigrantis inaurat
Silvae celsa cacumina!*

*Alpini veluti montis, in arduo
Stal virtutis apex, stal sapientiae.
Huc ascende: superbis
Mox donabere praemiis.*

F. X. REUSS.

DE LYRICIS HORATII CARMINIBUS

COGITANTI mihi saepe numero et illorum temporum memoriam repetenti, quibus, ob renovatas tum latinas, tum graecas litteras, ingenia quam plurima excitata atque multorum operum perfectione sunt illustrata; utilissimum fore videtur hac nostra aetate, ad antiquitatis latinae auctores animos convertere; atque ut studiosa manu illi scribendi dicendique magistri saepius versentur, incitare. Quibus equidem legendis nonnulli si darent operam, nec profecto conclamarent inutiles, aut putarent, nec ipsos fructuum poeniteret inde perceptorum. Tantum enim in iis inest pulchritudinis naturalis ac iucunditatis, tantumque ad limandum iudicium efficacitatis, ut vix aliquid melius possit.

Horatium vero elegi, de cuius lyricis carminibus, haud «insigne, recens, indictum ore alio» scriberem, sed quod docto cuilibet idem et multo plura peritiori stylo tractare suadeat, quo de litteris promovendis bene mereatur, atque de praeceptoribus, quorum in gratiam hoc in eximio commentario plurima, puto, possent explicari.

Poetam rem dicunt volaticam atque mutabilem. Si ita se res habet, nullus magis Horatio poeta. Quem enim invenire est cuius fuerit animus tam promptus ad multa praeclare tractanda, eaque maxime diversa? Inest quippe in eius lyricis carminibus (ut de ceteris operibus nunc taceam) mira rerum varietas. Alias tensa suavis molibusque numeris tractantem miraris; alias paulo maiora canentis eleganti permulcentia; alias denique grandiorum sententiarum magnitudine streptus, totus in admirationem convertere. Idque magis mirandum, lyram horatianam, quod caput artis iure dicam, tam bene ad singula dicendi genera fuisse attemperatum, ut in tendendis remittendaque nervis, nec impensum laboris, nec sudoris ulla sit suspicio. Fluunt namque huius ex animo vero vivoque sensu compositi, quod poetarum, nemo non ignorat, maxime propriae esse volunt. Atque hac in re, quorundam opinio, facile suffragari nolim, qui lyricum calorem huiusmodi denegant, solaque illum elegantiae leporique exornant. Eximii laude commendant (1). Ut quicquid cepit, ut videtur, non possit. Admiror tamen, in illis praeteritum, non minus gustu, si spiritu qui in carminibus horatianis regnat, contacti non fuerint. Ego quippe (non quod iustitia equitatis polleam, dicam vero quid sentiam) Horatium ex iis quae canit vere et maxime affici perspicio. Quam enim comis, laetus atque festivus, sive gratias iis agat quorum benevolentiam liberalitatemque est expertus; seu amicos ad se in villam suam acciens, rusticationis vitaeque hilarioris laudibus permovere studeat! Ut naturae rerumque omnium specie delectatus, se summi poetae gloriam consociaturum profutur; «Sed quae Tibur aquae fertile perfluunt... Fingent Aeolio carmine nobilem!» Quam exultanti spiritus virtutem praedicat, sive hanc «recludentem immeritis mori caelum», sive hac «innixos heros arces anagiste ignas» ostendat! Quam graviter atque vere miseriae sentit «fugacium annorum» et «instantis senectae, indomitaeque mortis» memoria afficitur! Quae in illo via animi, et quam nobilis indignatio cum in effrenatam aetate, sese licentiam invehit! Quanta denique (nec enim omnia vel percurrere licet) spiritus magnificentia, quanta generositas cum in decorum heroumve, Augusti praesertim, laudes, divino quodam afflatus instinctu, rapitur! Tunc iam non legere, sed eodem quo poeta motu effici tibi videris!

Atque haec, quo sermonis artificio conscripta fuerint, quomodo dicam? Neque enim illud est quod paucis exilibusque verbis possit explicari, atque sine sagacitate et tenuissimo pulcri sensu. Hoc tamen unum vehementer demiror, Horatium id genus dicendi elegisse atque tenuisse, quod maxime teneat eos qui legant, et quod non solum delectet, sed etiam sine satietate delectet.

Delectat profecto apud illum sententiarum amplificationum exornandarumve mira secunditas, quibus carmini suo maiestatem coloremque vere lyricum conciliat. At

(1) Inter eos apud Gallos Villemain.

liquido colligitur ex facili familiarique, ut ita dicam, ratione sciscitandi naturam, eiusque intimas inspiciendi latebras (1). Qui enim, inquit orator, fieri potuit ut nobilis ac delicatissimus animus, qui huic immensae rerum universitati tam perfecte adhaereret, ad Deum ipsum ac divina se se attollere non valeret? Atque utinam divinae fidei lucem ex animo non excuteret et miserum in modum funestis dubii tenebris non tabesceret!

Notandum insuper, pergit orator, perspicacem Leopardii mentem acri vi praeditam fuisse intimos animi motus perspicendi ac penitus pervadendi, ut ex sexcentis tum poematum cum solutae orationis locis evidenter eruitur. Vide, sis, Sapienter dicta Philippi Ottonieri, ex quibus facile conicies, Recinetensem vatem, si omnes et animi et corporis vires in hoc studium contulisset, cum Theophrasto et La Bruyère contendere potuisse, quorum primus antiquis, alter nostris temporibus maxime excelluit in intimis animi sensibus perpendendis atque in sua cuiusque forma et quasi naturali nota describendis.

Solutam Leopardii orationem vero concionator doctissimus simplicitate attica ornatam, selectis propriisque vocabulis auream, puro sermone italico praestantem, ingenita dicendi ratione illustrem indicat. Hinc si animo securo atque caelestis fidei luce illustrato Iacobus Leopardius conscribendis operibus navasset operam, perfectissimum solutae orationis exemplar posteris reliquisset, adeo ut cum Blasio Pascal de principatu contenderet, atque Balthassari Castiglioni, Torquato Tasso, Galileo Galilei eloquenti dicendi ratione praestaret.

Leopardiana autem poesis Graecorum venustates,

(1) Ut in *Cantu Asiatici pastoris errantis* videre est.

Si quis tamen hic quaerat, quo nos tendere videamur, qui, errores tali modo tuentes, non timeamus gentem a directo itinere avertere et ad peccatum incitare, nos vitia semper reprehendere et plorare profitebimur: sed in hac reprehensione illius Divini doctrinas sectari, qui ab omni culpa ipse remotus, tamen improbae feminae miserabatur et ab iniuriis accusantium his verbis vindicabat: « Si quis vestrum macula purus est, primus lapidem iniciat ». Quo enim animo alios contumelia ac minis afficiemus, cum in eosdem errores et nos incidere soleamus? Iam facilius de Hannibale audimus male bellum in Italiam tulisse, nec debuisse Napoleonem de media Gallia ad nordicas brumas copias producere. Qui sermo idem non esset, si res ita se habuisset, ut vastae mentes auctorum initio conceperant.

T. C.

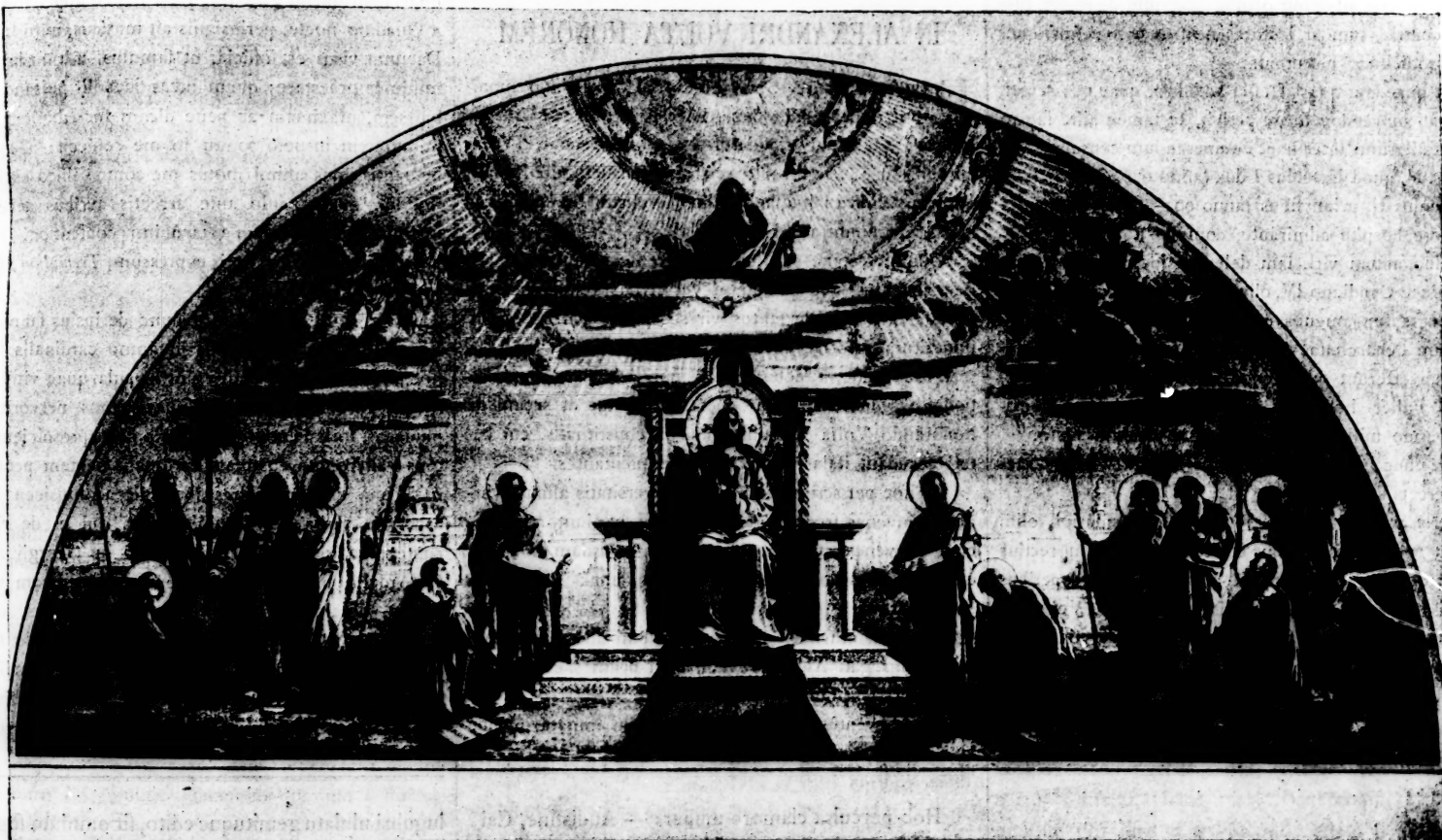
Ceterum qui sanguine, ut nos, Latinus (nam si procul ab Urbe scribo, natalitiis Gallo-Romanus sum tam paternis quam maternis, immo uxore Italus), et inter Latinos plerumque vitam toleravit, nihil non mirabitur, maxime quod ad commercia, huiusce gentis ingenium semper erectum, mentemque ad varia variam ultra quam nobis credibile senioribus ad illa. Quippe, non sine quodam errore, heredes sumus Romanorum et multi inter nostros qui et militem et forensem extollunt, de negotiatore cum M. Tullio sentiunt qui in libro *De officiis* scripsit « admodum vituperandam » esse negotiationem. O sententiam malam et stolidam planeque exuendam! Sane nemo non agnoscit et doctum iuriscon-

DE SANCTI IOACHIMI TEMPLO

DOMINICA Sexagesimae, die quinta februarii, lapis auspicialis demissus est in fundamenta aedium, quas sodales a SS. Redemptore templo urbano S. Ioachimi adstruere parant. Lapidem rite benedixerat archiepiscopus Patren. Iosephus M. Costantini, summi pontificis a secretis eleemosynis. Hoc templum pontificium, uti omnibus sane innotuit, curae atque administrationi memorati Instituti religiosi ab eodem pontifice superiore anno commissum fuit.

Caeremoniae interfuerant, praeter alios viros conspicuos, rev.mi DD. Nazarenus Marzolini et Hippolytus Onesti; item complures ex laudatis religiosis, quos inter eminebant superior generalis Mathias Raus et procurator generalis Petrus Oomen.

Sancti Ioachimi templum multis et claris operibus

Virginus Monti pinxit.

EX BATAVIA

De caeli plaga in Batavia. - De Batavorum rebus impraesentiarum.

VENIA data, quandoque vobis ex « ultima » Batavia, o boni, scribam, et ex ipsa Erasmi urbe, non tamen sermone erasmianus; haec nunc accipite.

Ac primum quidem, plerique vel in Italia, vel in Gallia, vel apud alias Europae gentes, homines etiam eruditissimi, de caelo earum regionum quae sunt inter Rhenum, Mosam et Scaldim longe aliter sentiunt ac revera se res habent. Vin' tu, candide lector, exemplum? Quartum annum heic dego medias, si velis, inter paludes et fossas, et sane iam ad septemtriones: unde iam tu me, ut e longinquo, vides pellibus hirsutum, naso rubescente prae gelu et nive. Stant amnes, sol latet omnino, ut credis. Minime. Suavis aer, tepidus et chrystallinus clara perfunditur ac miti luce qua et domus et arbores et animalia et homines in pictorium quasi spectaculum proponuntur, tam exquisitae a vetustis Parrhasii aemulis expressum et fortunate, de quibus Batavi merito gloriantur. Et tamen hyems est, cum nondum excesserit mensis februarius.

sultum et illustrem magistratum et inclytum militem pluris esse inter ceteros. At is male intelligit nostrorum temporum conluctationes, quas quis recte « pro vita » ipsa esse dixit. Et qui hic vivit inter eos homines qui honestissimum simul ac amplissimum mercatura lucrum faciunt, plurimum patriae ipsi conferentes, dum sibi ipsis consulunt, is non dubitat ut aiebat magnus quidam olim apud Gallos vir, maximisque publicis rebus implicitus, et agriculturam et commercium duo veluti ubera reipublicae esse quibus populus aleretur.

Quid autem melius huius portus indefesso labore? Ne noctu quidem rudentes gubernaculaque silent. Undique nauta nautam diversissimis compellat linguis: veniunt et ab ultimis Seris, veniunt et a septemtrionibus, veniunt et ex Africa naves innumerae ad amphorarum (1) usque xxiv milies mille mensuram quotannis. Et ista natio numero parva: unde locupletissima. De quo deinceps, si Deus dederit, disseremus, ne ea prima epistula ultra modum prolatetur. Vobis omnia fausta et felicia.

M. LUCIUS MICROVIR.

(1) Amphora hic pro metro cubico usurpatur.

praesertim udo illitis, omnium plausu exornavit egregius pingendi artifex Virginus Monti eques.

Hic autem aere incisam lectoribus proponimus tabulam quae SS. Sacramenti triumphum repraesentat ab eodem claro artifice in abside depicta.

A. P.

DE VENETI DUCIS PALATIO

DECIM dilabentium saeculorum testis, frustra coniuvantibus adversum incendiis et reipublicae mutationibus, exstat adhuc celeberrima moles, totidem quasi gemmis ornata, quot annis.

Monumentum ingens italicae gloriae et artium optimarum, marmore non insculpto sed veluti mollito ostendit quid humana possit industria, quid humana mens possit. Diceret architectonicae somnium Palladis, quae visa in somnis marmore dolaverit. Quicquid possibile factu est sive taeniis vitisque decurrentibus, sive frondibus, sive floribus, sive foliato opere, sive modulis, sive coronis, sive capitellis iugiter iisdem et semper disciplina diversis, sive rectis ac politis columnis, sive hisce singulis, sive conglobatis, sive serpentum modo innexis, lineis, scutis, arcubus, chimaeris, imaginibus phantasticis, omne illic profusum at non effusum est, ita ut suo quaque loco

vide, quam non solum ad aequilibrium per omnia carmina, sed et multiplici ratione variatum atque distinctum, ut non modo quaelibet quae tractantur res suo colore depictae, sed etiam quae tractantur, non quodam vigore domus, nequeque luminibus fulgidae videantur.

Deflectat profecto illarum imaginum copia quibus omnia quae dicunt sub sensum cadunt, veroque motu agitatae videntur. At non claudunt ac fides animus offenditur, nec nimis fulgore sensuum vis inquam hebetatur, aut nimis voluptate satietas commovetur. Deflectant quidem sententiarum progressio atque numeri illi, quibus, fluviis instans, cuncta utrumque fertur. At non idem omnium cursum: nunc enim remissus atque molli, nunc paulo laetior atque hilarior, nunc vero citatissimus, prout argumenti postulat indoles. Deflectat denique concinna quaedam brevitas, quae, ut fortasse quandoque operosior, nescio tamen quid nervorum masculinumque orationis conferat.

anonyma utriusque studio pervenit, Pergandis elaboratam fuisse, ut patrum monumentum quod in ipsa urbe ad celebrandum Annali regis contra Celsas memoriam laetitia fuisse erant.

CARUS

NITITUR IN CAELUM VIRTUS

Itaque veris ac notissimum praeceptum: « In medio virtus », quod veritas mutatis Ovidius tribuit Phoebo, filium peritiam quid sit per astra docent, est notis in animo contra notissimos inopere refellere; quod si nimis generaliter adhibeatur, nemo est qui carnat tam luctum inveniri quam ipsum contrarium: « Audaces fortuna levat », et cetera eiusdem generis.

Res humanas curare, dummodo arceatur infamia et

Asiae contra dunt Xerxes ad imbrendos sanguine campos incolis Antiochae et Hannibal, cum toties exercitum reipublicae cecidisset et fugasset, postremo obstinatione civium atque invicta devictus, Italiam relinquere coactus est. Quid tamen? Non exitus rerum inspicendus, sed an infaustus sit; sed magnitudo operis ac voluntas, quae eo magis admiranda est quo ad magis ardua et insolita vertitur. Nonne igitur ad insolita tendebant Aegyptii, cum ad custodiam pyramidum altissimas regum statuas erigerent, quae etiam nunc Nilum terrere videntur? nonne Graeci, illas heroum divinas imagines fingentes, quas cunctas supereminet figura Herculis? nonne Romani in magnificentissimis triumphis et spectaculis Amphitheatro Flavio paribus?

Nec minus inter homines admirationem laudemque obtinent omnia quae praeter consuetudinem sint. « Homo medius », ut verbo Horatiano utamur, « vana species

Quae cum ita sint, mirum videri non debet si Horatius fere omnibus, qui litterarum periti sint, maxime arriserit. Atque utinam non tam libidini qua nonnulla inquinavit carmina, quam virtuti a se passim magnificentissimis laudibus praedicatae, servire voluisset! Is ille ingenio erat, si purius vixisset, ut et antiquorum potuisset et futurorum forte poetarum superare gloriam. Quanto quidem studio integrum hunc litterarum cupidae juventuti commendaremus! Sed, ut omnes persuasum habent, parum casta in edendis horatianis carminibus prorsus expungenda sunt; atque fecisset Deus ut in aeternum periissent! Cetera vero legere atque perpendere, optimum: non enim solum acutere maximopere, sed etiam alere ingenium possunt.

I. LEMETTE.

GLADIATOR MORTI PROXIMUS

STATUAM graeci artificis sub oculis ponimus in musaeo ad Capitolium servatam, quam merito maximi existimant qui de historia atque artibus disserunt.

Ex indicis quibusdam Gallum eam dicunt, nempe de his unum qui in amphitheatri arena cum sociis suis, acriter pugnant, districto ense, occubuit.

Attamen viri eruditissimi autumant, statuam ipsam,

paupertas, ius ac virtutem defendere, modo ne invidiae et incommoda suscipiantur, proprium est homuncolorum qui ad servitutem atque inanem vitam nati sunt. Vir fortis ac nobilis longe aliter se gerit.

Aetates enim hominis qui postremus caeli imaginem conspexit, sed acrior et audacior se regem affirmavit naturae, atque nunc ipsam antiquae mavis faciem permutat, hic oceano partem imperii eripiens, illic porphyreticas moles montium solo aequans, saeculis volentibus non sicut acies in ordinem recensendae praetereunt, sed sicut comoti fluctus qui oppositas rupes pulsant, quatunt, evolvunt. Quorum certe fastigium occupat vis ingenii, quae in armis extulit imperia Alexandri et Caesaris, in litteris carmina Homeri et Dantis, in doctrina tot inventa ac potius miracula temporum recentiorum.

Si excellentissimis viris, in longo et arduo virtutis itinere, quotiescunque a mediocritate discedunt, casus metuendi essent, progressum admodum parvum fecisset genus nostrum: illi vero, ut propositum contingerent, nullum neque periculum neque laborem adire dubitaverunt, quin etiam, in suscepto consilio omni ratione permanentes, mortem, execrationem et ruinam laeto animo obirent. Caelo ignem detulit Prometheus, qui postea nives Caucasii et Iovis sagittas ferre debuerit: Aeneas, Troia profugus, mare transiit et ad inferos descendit, ut maxima gloria gentem Romanam conderet. Fortissimos iuvenes

somniantis» dici potest: viros omni tempore praesens animus decet. Quis rosam non carpet aculei metu? quis non vitam in discrimen committet, ut patriae atque humano generi serviat et gloriam consequatur e summo virtutis vertice ridentem?

Dantes, dum fastidiosissimae poenae damnat inertes, « Deo et Lucifero invisos », sua ipsius vita mirabilem adolescentibus exemplum fortitudinis praebebat. Quot eius incommoda in exilio, quantus amor patrias aedes revivendi! Si maximus ille vates homo medius fuisset et inter adversos rei publicae fluctus prudenter enavigasset, spes reditus certe non defecisset eum, sed vis cum constantiae tum dignitatis, quae interdum ipsi poetae virum anteferebant. Non, mehercule!, in diuturna pugna, quae vita dicitur, aut prima fronte, aut in acie novissima stabunt fortes. Errabitur: assidui tamen triumphus clades reficient.

Nobis igitur, ut ad summam veniamus, cari sunt qui audent, agitantur, moventur. Facultas, quam Graeci ἀπαρξία vocant, erit fortasse deorum et ferarum propria; hominis non est: quod autem non est humanum, a nobis alienum putamus. Deus militem fortunet, qui bellicis carminibus ebrius, arma capit causa ne nota quidem, sed a republica decreta: Deus in misericordiam accipiat eos omnes, qui aliquando naturae obsequentes, indulgeant voluptatibus legesque interdum violent civiles et humanas.

mutuo patefacere minime dubitent. Nocturnus interea cantus aequoris oris extollitur. Quum autem Georgius Faliero una cum ceteris viris ac matronis in aulam ad choreas agitandas ingreditur, Tartinius in solario, noctis serenae spectaculum admiratus, suavi cantu animi laetitiam exprimit. Sed ab Ardelio fit certior de singulari certamine, quod cum Georgio Faliero, Ioannae amoris ergo, brevi initurus erit; dum ab Ardelio sciscitatur quisnam sit, qui de armis atque amore loquatur, cum ipsius dignitati id minime conveniat, ex aula in solarium abiituri prodeunt invitati, iterumque nocturni cantus melos ex aequoris litore per aera effunditur.

In altera fabulae parte hortum domus cardinalis Cornaro nox incubat: sinistrorsum ingentes marmoreae prospiciuntur scalae floribus plantisque in altum repentibus ornatae per quas ad aedes ascenditur; dextrorsum ferrei panduntur cancelli, per quos caute cum Ardelio intrat Georgius, gravem Tartinii ulturus iniuriam, qui Ioannam prosequatur amore. Dum nequam Ardelii consilio Georgius se inter arbores abdit, ut ex improvviso in amatores impetum faciat, Ioanna ac Tartinius e gradibus marmoreis descendunt, de suavis animi sensibus colloquentes, quibus vicissim excitantur. Ira interea inflammatus in medium prodit Georgius, Tartiniumque ad singulare certamen maledictis lacessit; qui postquam lethale vulnus audaci infligit aemulo, Ardelii consilium iniens, una cum Ioanna fugam arripit. Hinc Georgius se in eo esse sentiens, ut extremum edat spiritum, ab Ardelio culparum veniam vehementer efflagitat, qui se Daemonem patefaciens, in morientis animum terrorem iniicit.

In tertia operis parte scena spectatoribus exhibet templi frontem in celebri Assyrii coenobio, quo praestantissimus confugit musicus, ut e cardinalis Cornaro ira se eriperet, et quum instantem mortem, Deo iuvante, effugisset, voto se adstrinxit mundi illecebras deserendi. Huc Ioanna convenit, ut virum dilectum a proposito dimoveret; atque, Ardelio adiutore, quum coenobii praesidem esset allocuta, eique anteactae vitae occulta aperuisset, Tartinium adhuc libera perfui voluntate rescivit. Dum igitur nequissimus insidiarum molitor, Ardelius, valde metuit, ne sua spe fallatur, Tartinio limen templi petitorio Ioanna supplex occurrit, lacrimisque etiam atque etiam illum adprecatur, ut ab incepto desistat. At vero praeclarissimus fidicen templum ingreditur, iamque a longe auribus accipiuntur preces, quae sacro ritui praeludunt, quum supremo ausu tremulum Daemonis sonitum fidibus iterat Ardelius. Suavissimis musicis lenociniis adeo allucitur Tartinius ut, voti immemor, e templo egrediatur, Ioannae atque artis cedens amor.

Hactenus fabula, quae laude mihi digna videretur, nisi in artis praecepta Ardelii persona offenderet. Ut enim monet Horatius,

*Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit,*

Deum ipsum, seu qui divino funguntur ministerio minime licet appellare, quo fabulae nodi facilius habeatur solutio. Numquid viis omnibus praclusis, nulla alia solvendi nodi scriptori supererat ratio? Hugonis Fleres ingenio indignum id mihi prorsus videtur.

Sed veniamus ad musicen, quae insignibus exornatur venustatibus, etsi non omnibus omnino emendata vitis.

Plausu dignus habetur in primis Tartinii sonitus in aula, quamvis prolixior, qui antiquae canendi rationi plane respondet; notandus actorum facilis in solario dialogus. Iucundus nocturnus cantus, qui ex aequoris oris proficiscitur; iucundior qui ex ore Tartinii noctis spectaculum admirantis facile profluit, adeo ut illis verbis

*Nocte, o nocte serena,
O divina follia,*

audientium animi vehementer excitentur. Nec mihi praetereundus videtur ille Ardelii cantus

*Sol pensate che il viscido
Verme.....*

quum Tartinio suadet singulari certamine ob rivalitatem cum Georgio Faliero dimicandum esse.

In altera operis parte, quae feliciore arte mihi confecta videtur, acerrimus Georgii dolor musicis numeris plene exprimitur, illis verbis praesertim

*O folle, o primo ed ultimo amor mio,
Dal funesto etc.....*

Spectatorum aures mulcere videtur Ioannae ac Tartinii dialogus; quum autem utriusque verba suavissimo delicatoque sociantur vinculo, valde vehementes in audientium animis excitantur motus. Plausu etiam dignissima iure meritoque mihi videtur Georgii interitus scena, quum instrumentorum sapienter ordinata collectio ita morientis exprimat aerumnas, ut intimos animi sensus musicæ omnino pervadat, incredibilemque in audientes coniciat admirationem sui. Eoque magis hanc scenam laudibus exornandam putavi, quum iniuria a spectatoribus plerumque silentio praeteratur.

Tertiam ineuntem partem auditores aliquantulum fastidire videntur, quum aliquid varietatis desideretur: nota tamen dignas existimamus Ioannae preces tum ad Virginem, cum praecipue ad coenobii antistitem. Praeterea in Tartinii dialogo cum Ioanna musicæ identidem ad altiora attollitur, praesertim quum perinsignis lyristes fugam, atque instantem mortem, quam effugerit, anxiae memorat comiti.

Sed exquisitissima huius partis scena habetur, quum Tartinius iam iam se sacris in templo vestibus induturus, musicis Ardelii lenociniis raptus, foras egreditur. Sapienter enim Falchius « tremulum Daemonis sonitum », quem fidibus iterat Ardelius, paucis primum, dein pluribus, postremo instrumentis omnibus increbrescenti vi iterandum curat; adeo ut quum tubae quoque tremulo atque acutissimo perstrepunt sonitu, gravi in templo concinente choro, audientium animi vehementissime permoveantur, ac manus ipsae sua sponte ad plausum agitari videantur.

Fateor tamen melos, quod ex Falchiana musa facile promanat, audientium auribus nec semper suavissimo blandiri lenocinio, nec semper in eos excitare vehementes animi motus. Notandum insuper non omnia, quae ex actoribus musicisque simul instrumentis concini audiamus, liquido semper percipi posse, ut in ea scena videre est, in qua et nocturnus nautarum cantus, et vivax Ioannae cum Tartinio, Georgii cum Ardelio dialogus, et musicorum concentio instrumentorum arrectis auribus simul accipiuntur omnino opus est, quod, meo quidem iudicio, impedit quominus musicae venustates plene perspiciantur.

Ceterum, nemo est qui non videat Falchii opus polita, imo identidem exquisitissima arte confectum esse, quod paucis operibus sorte contigit: quare egregium musicæ cultorem vehementer adhortamur, ut maiore animi contentione novum conscribendum suscipiat opus, quod plane perfecteque votis omnium respondeat.

HERSILUS.

IN MEMORIAM

His exactis diebus peculiari laude digni interierunt:

Sophiae in Bulgaria, pridie kal. febr., Maria Aloysia ex regali familia Borbonia. Nata Romae die 17 mensis ianuarii anno 1870, nupsit anno 1892 Ferdinando Coburgo Gotha Bulgariae principi. Quattuor reliquit liberos: Clementem, Cyrillum Henricum, Eudossiam Augustam, et Nadeiedam modo natam. Multis praedita virtutibus, pietate praesertim in Deum et caritate in pauperes, pingendi artem, musicen, litteras magna cum laude coluit.

Mortis instantis conscia, virum mira animi tranquillitate complexa est, eique: Morior, inquit, sed tecum semper ero; tibi enim e coelo et liberis consulam et patriae. Filio maximo nato deinde: Quum ad regnum perveneris, fac ut rectus et bonus semper permaneam.

Eius immaturam mortem, vix enim trigesimum aetatis attigerat annum, omnes boni lugent.

Genuae, iii kal. febr., Hiacyntus Rossi episcopus. Natus anno 1826 Sarrotae prope Albinaunum, inter divi Dominici sodales, ordinem eorum amplexus, plurimum pique vixit. Episcopus Leucensis ecclesiae primum, deinde Lunensis et Sarzanensis anno 1881 creatus est.

Bononiae, Ioseph Turrini. Ortum habuit Anii in regione Tridentina anno 1827. In ateneo Bononiensi philologiam indo-europaeam duo de quadraginta annos tradidit.

Romae, idib. febr., Carolus Napoleon, princeps Camini. Natus erat anno 1839, et in eo defecit genus virile Luciani Bonaparte, fratris Napoleonis I.

Skyren apud Krossen, in Borussia, viii idus febr., Georgius-Leo comes Caprivi. Natus Berolini anno 1831, stipendia summa laude fecit; bellis contra Daniam, Austriam et Galliam interfuit, in eisque opera eius existimata est magni; quare ad maiores militiae gradus ascendit.

Anno 1890 magnus imperii cancellarius a Guillelmo imperatore creatus maxima prudentia perarduo functus est munere.

FRUSTULA

De mense februario.

Si quod anni tempus requiratur Romanorum menti oculisque subiiciens hoc vitae nostrum certamen, gaudii vices et doloris perpetuo servans, haud dubie februarium mensem indicem. Genialibus enim, Lupercalibus, Quirinalibus, Apollinariibusque cum ludis per mensem actis, iusta parentum, a xiii kal. mart., funebria celebrata, pugnabant. Cum autem diuturnitate temporis defunctorum ritus eorumque memoria recolenda ab hoc mense defluerint, sed tamen ludi ipsi immodicae licentiae minime concidere; quin etiam, in unum collecti, orgiis iis, quae vulgo Baccanalia dicimus, originem praebuerunt. Quamvis enim alii alla sentiant, sive ex Graecorum Dionysiis, sive aliunde huc usque perdurantia Baccanalia deducentes, ex solemnibus iis, quae supra memoravi, et ista orta esse existimo: praestat quidem eorumdem dierum per annum decursus, praestat et mos: Plebi ut aliquid libertatis simulacrum praeretur, quotannis ab viii id. februar. Genialis indicta, cum omni venia quamlibet capiendi voluptatem; Lupercalia vero per dies octo agitantur a xv kal. mart., patribus peculiariter reservata, qui tantum hircina pelle circa ventrem induti, Luperci numinis instar, Urbis vias discurrebant. Mulieribus quoque per illos dies - in quos etiam Quirinalia incidebant - eadem ac virorum erat agendi ratio; quod haud temere ad affirmandum me inducere videtur, hinc et vestium immutationum et caput obvolvendi personaeque etiam suscipiendi nostrum usum fuisse deductum. Neque minus Apollinaria freni licentiae dabant, cum, Apollinis in honorem, matronae, eaeque verecundia praeditae, publice epulari, ac iucundo cuique animi sensui parcere non dubitarent.

Alia mensis februarii apud Romanos sollemnitas.

Speciali nota dignae occurrunt februarii idus, Fauno, pastorum numini, dicatae, cuius sacra agebantur in Tiberina Urbis insula. Dies autem x ante kal. mart. Vinalis dictus est: tum vero Iovi Opt. Max. recentis vini, nuper ex cadis reliniti, libamen Flamen Dialis offerebat, quot verbis mero ministrantē sibi quisque fingat. Postero die, sex passuum millia a Capena porta Terminalia, atque vii kal. mart. alterum Regifugium celebrabantur; Funebria demum ad xiii kal. mart. statuta.

Februarii mensis nomen.

Mensem hunc, anni apud Romanos postremum, Termino numini dicatum Festus scribit; verum et Plutoni, Neptuno, Iunoniue consecratum a nonnullis

RERUM ELENCHUS TERTII NUMERI HUIUS ANNI

Maiores imperia quae nostra aetate habenda sint	EUCALYPTUS.
De Isaaco Thoma Hecker	C. I.
Franciscus Coppée poeta	D. TAMILIA.
Ex Gallia. - De Galliae conditionibus in praesentiarum	SENIOR.
Latinae adnotatiunculae	F. R.
An florum usus fuerit in exsequiis veterum christianorum	I. BONAVENTIA.
<i>Gustave Zédé</i> navigium in mare nuper deductum	LAELIUS.
De Iudaica gente in Europa	B. NELLI.
De Iudith tabula Petro Aldi auctore	I. CASCIOLI.
In memoriam	C. J.
Anthea (<i>Eamus ad Ipsum</i>)	P. ANGELINI.
De California eiusque incolis	ALPHA.
De nebulosis inter sidera Orionis et Cete	H. D. V. PIERALICE.
Bacchanalia romana ut olim celebrata, ut nunc	FRANC. X. REUSS.
Gratus Columbianorum animus in Christum Iesum	N.
Annales	EGNATIUS.
Acta Sanctae Sedis	THOMAS.
Logogriphus	C. DE ANGELIS.

APUD FORZANI ET SOCIUM, EDITORES
ROMAE - Via Dogana Vecchia, 26 - ROMAE

THOMAE AQUINATIS

ORDINIS PRAEDICATORUM DOCTORIS ANGELICI

SUMMA THEOLOGICA

AD EMENDATIORES, EDITIONES IMPRESSA
ET ACCURATISSIME RECOGNITA

EDITIO

A LEONE XIII P. M.

glorioso regnante

aureo numismate donata

INDICES nova prorsus methodo et ratione ita sunt digesti, ut
uno in conspectu tota rerum expositio pateat.

Opus integrum (pag. 5030, in-8) venit L. 15.

L. Romanini et Soci

ROMAE

VIA TOR MILLINA, N. 26-28

PRAEMIIS DECORATUM OPIFICIUM

Sacrarum Supellectilium textili disciplina fabrefactorum

sive phrygio opere, sive damasceno, sive acu discriminatarum,

sive auro, sive argento,

sive sericis intertextarum, item siqua sint ad Eccl. usum

Ibi et Calices, Ostensoria, Pyxides, Lampades, Reliquiaria,

Thuribula, Acerrae,

ex argento, ex cupro, deauratae, deargentatae.

Suppeditator SS. D. N. Papae

VENALIUM INDEX IMAGINIBUS RERUM DISTINCTUS GRATIS DABITUR

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

TEMPERANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE - Via Sistina, 129 - ROMAE

EQUES PHILIPPUS VITI

MARMORARIUS

ROMAE - Via Alessandrina, N. 51 e 52 - ROMAE

AFFABRE SCULPIT QUAE SUNT

AD SIMULACRA, ALTARIA, SACELLA

AEDICULAS

Uti patet ex operibus erectis ac reffectis

in Basilica Lateranensi,

Liberiana, Laurentiana extra muros, Transtiberina,

Eudoxiana, etc.

acceptimus; quin etiam a *Iunone Februæ* mensis nomen ortum duxisse multi affirmarunt. At vulgaris opinio a *februando* nomen acceptum refert; *februa* enim sunt appellata piacula illa in mortuorum solamen acta, de quibus nuper inter solemnia mentionem fecimus. Februarium mensem *Elaphebolion* Athenienses dixerunt; *Polium* Macedonii; *Romasum* Cypri; *Machi* Aegyptii; *Geresium* Lacedaemones; *Harmungum* Germani; *Spargell* Belgici, etc.

Nonnulla præcepta Axioma...

Multa in proverbio communi versantur dicta de frigore nequaquam mense februario remittente. Cum itaque tempus non abhorreat, de hiemibus rigidissimis aliquid liceat disserere, ut maiores defleant potius, seque ipsos miserari tandem aliquando desinant, qui nimio hiemis rigore conqueantur.

Ut enim multa nec satis certa præteream, quæ de remotissima antiquitate feruntur, anno Domini nonni, Adriaticum mare totum hiemis algore glacie conterritum; tribus vero sæculis post, idem Pado flumini et insinui Rhodano evenisse constat, ut pleribus locis per vitream eorum superficiem cives clavis pede transirent. Quid plura? anno MCCCXII hiemis rigor eo processit, ut vinum deliis occlusum per domos in caveas omnes gelu coactum inventum fuerit. Anno æram MCCCXIV Venetæ lacumque Isonicum quasi symphoniam constituerunt, per quod cives, lidemque personæ, frequentissimi deambulabant. Sic, anno MCCCX, Rhodanus flumen apud Basyleam urbem omnino riguit; anno autem MCCCXXI Balticum mare, Codania et pæne ad Dantiscum usque; atque anno MCCCXXIV omnia septentrionalis Italiae, Scandinavia rigente glacie cursum statim, apud consensu historicos comparimus. Nec satis mirum tamque per Rhodanum flumen Arlatam populi, Narbonensis Gallie urbem, transire naves, Idem Danubio pariter contigisse, pergitur deinde eorum, anno MCCCXII, riguisse quoque Interuentum mare, penes atque iterum anno MCCCXIII intra Isonicæ portum, et anno MCCCXVII Mætilia, in Isonia accepimus, cuius pariter cives, una cum Vespertinum incolæ, annis MCCCXIX, MCCCXXI, et MCCCXXIII eadem miseri sunt. Prodit ecce Carolus rex, qui anno MCCCXVI flumen, quod *Bel* nuncupent, magnis, non tantum copiis, sed etiam tormentis bellicis impeditentibusque transivit; nec Sequana tamen, nec Tamesis flumina a gelu rigore immunia cypere; alterum enim anno MCCCXXVI per quinque et triginta dies, alterum annis MCCCXXXIV et MCCCXVI hieme quiescere, viæ sunt. Ad ultimum, Venetæ iterum lacunæ annis MCCCXXXVIII et MCCCCLIV eodem rigore sunt contractæ; sed cum ex inordinariis so-mnibus evendibus, qui nec nocentes esse videntur, lætitiæ occasio plerumque exoriri solet, ad ferias et convivia per glaciem undique celebranda cives concurrerunt, insolitum ferme hiemem vini calore lenituri; quod et hodiernis frigore torpentibus, ut idem faciant, libenter suadeo.

Iocosa.

Infelix quidam, cui magnus erat in pectore gibber, exterum oppidum ingrediebatur. Illi impolitus homo occurrit, qui miserie irridens, ab eo curnam asceperam ante se gestaret, quaesivit. Cui gibbus: Necesse quidem, inquit, dum terram latronum attigimus.

FORPEX.

Salutis publicæ causa rei familiaris commoda negligenda.

(CAES. B. G. 7, 14).

ANNALES

De Turcarum imperii bellico apparatu. - Commentarius *L'Observatore Romano* et de armis deponendis contio. - Caesar (Czar) et copiarum imminutio. - Negotium dreyfusianum.

SOPHIA ex urbe Bulgariae principe ob animorum omnium perturbationem, qua Macedones agitantur, cives regni proceres vehementer esse commotos deferunt commentarii. Reipublicæ Turcarum procuratores multa Macedoniae oppida (*vilaiet*) administranda tradiderunt militum potestati, quæ in incolas asperere se gerens de die in diem irritat animos.

Bulgariæ principes, Russiae et Austriae-Hungariæ consiliis obsequentes, nullius esse partis professi sunt; metus tamen est ipsis, ne Bulgari, propter Macedonum studium, ad seditionem moveantur, invitis Bulgariae reipublicæ moderatoribus, et a regno deficientes oppressis fratribus auxilium ferant.

Ex ingenti belli apparatu, quem Turcarum imperium instruere studet, videre licet quam difficilis sit Macedonum quaestio.

His enim diebus in Macedonia pervenerunt tormenta et bellicæ arculæ in usum tertii copiarum agminis.

Huc accedit quod omnia in Macedonia stativa praesidia manentur opibus, velut si bellum sit inferendum. Iam decretum est ut per partes improvisa militum, quos dicunt *redif*, instructio imperiatur.

Eandem Turcae habent rationem Thessalonicae, Monastir, Uskub et Kossowo in urbibus, in quibus bellicæ res alacritate et studio praeparantur, ne Macedonum seditio Illyricum invadat veteremque Serviam.

Septentrionalem Macedoniae regionem tres defectorum cohortes peragant, ut animos fratrum excitent ad defendendum a Turcarum imperatore. Quod quidem confirmatur ab huius procuratore nunciis mittendis, qui, ut solet, in latronum gregem convertit defectores, a militibus turcis vexandum.

Turcarum imperatoris consilium innumeras misit copias in regionem quam nominant *Rodope*, in quam omnes seditionum vires convenire solent ut in munitionum locum, uti ex seditionibus praeteritis concili licet.

In concertationibus atque dissensionibus italicarum ephemeridum de probabili pontifici legati accessu ad conventum de armis deponendis, commentarius *L'Observatore Romano* magna cum prudentia ostendit immoderatum disceptatorum modum, qui defendere student, ultro nationi iniuriam inferentes, quod legi opponitur pontificiae dignitatis tuendae. Ob hanc legem cum pontifex declaratus et habitus sit princeps, nihil impedit quominus in omnium nationum coetu pro maiestate et auctoritate sua pacis proferat verba, ut est in omnium votis: iure enim suo hac utitur in re.

Ex eodem commentario colligitur, Russorum imperatorem eodem prorsus modo cum pontifice se gessisse, quo cum ceterarum gentium regibus aut moderatoribus.

Qua ex re nemini dubium esse potest, quin eius sit in facultate adhibere pro tempore eas rationes, quæ melius ad pacem conferant.

Cum igitur sit ipsius in hoc exercere potestatem, nemo cuiusvis nationis homo publicus rem ita perturbare potest, ut ab illo coetu legatus pontificius arceatur. Quod qui agat inconsiderate agit, nec bene consulit rebus publicis.

Fama fertur Caesar (Czar) inceptis favens suis mox certiora facturus regna, se militares vires et bellica instrumenta velle imminuere. Quod quidem prosperum eorum initium haberi debet, quæ sibi a principio obtinenda proposuit.

Dreyfusianum negotium Gallorum animos in dies magis exagitat. Diximus iam ad supremum iudiciorum magistratum delatam fuisse sententiam de quaestione recognoscenda, et esse dubium an potestas militaris, penes quam secretiores tabulae adhuc permanent, has tradere constitueret potestati civili.

At hisce extremis temporibus praefectus gratiae largiendae et iustitiae reddendae iussit quaestionem utrique supremorum iudicum ordini, eorum scilicet qui civiles quique capitales dirimunt lites, esse recognoscendam. Quod cum ad nihilum ius publicum et civile redigat, legibus obstare visum est.

Ita cum res se haberet, quaestio ut dirimatur ad oratorum popularium publicum consilium delata est.

EGNATIUS.

AENIGMATA

Quæ prima hic aderunt quod non violabile signant.

Allera, quæ, o lector, totis retonsa geris.

Integra sunt unum, duo sunt, sunt quattuor, immo

Si tres adicias, templa Deumque sonant.

Nascere his, vivis, moreris, depascere hisce;

Ecquid si tollas? Nil tibi Christus habet.

Mons me inter gemitus primo primo edidit ingens;

Et genti exiguis ridiculusque ful.

Allera Penelopsis fovi sine labe pudorem;

Quid mihi? Liquerunt femina virque simul.

Coniugio hoc animal cunctis inamabile nascor,

Exosumque avibus tigride et angue magis.

X.

Ex sociis qui utriusque aenigmatum interpreta-

tionem ad commentarii moderatorem miserint intra

duos menses, unus, sortitus, gratis accipiet.

HISTOIRE DE L'ART CHRÉTIEN

AUX DIX PREMIERS SIÈCLES

par l'abbé F. R. SALMON, opus magnificis exornatum figuris.

Solutiones aenigmatum quarti numeri:

Indus-ter.

Canis-ter.

Eas miserant multi; sociorum autem haec sunt nomina: Excell. A. M. Grasselli, Archiepiscopus, *Viterbio*; Petrus Monti, Episcopus, *Tibure*; Clarissimi viri P. Fr. X. Reum; Eduardus Bianco, *Roma*; Aloysius Cappelli, *Sena Julia*; Adolphus Artioli, *Ferraria*; Ferdinandus Ferrari, *Guastalla*; Antonius Faklić, *Tergeste*; Aemilius Chatelain, *Parisiis*; Miss R. E. White, Newmhan College Cambridge, *ex Anglia*; B. Campenelli, *Reate*; Cyrillus Zucchetti, *Gratianopolis in Gallia*; Abraham Marchio, *Genua*; I. Damiani, *Sanclo Ignatio P. O. in Americis septentrionalis civitatibus foederatis*.

Sortitus est praemium

ALOYSIUS CAPPELLI

ad quem gratis missus est libellus, cui titulus:

CARMINA ITALICA

S. ALPHONSI MARIAE DE LIGORIO

CUM METRICA VERSIONE LATINA

quam concinnavit

P. FRANCISCUS XAVERIUS REUSS

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.